

‘Ο κ. Μιλτιάδης Ίωσήφ είναι ένας περίεργος τύπος συγγραφέα που έπεσε στα έλληνικά γράμματα. Τον διακρίνει κάποιος εξωφρενικός κοσμοπολιτισμός ανακατεμένος με μιὰ στενοκέφαλη αντίληψη τής τέχνης. Πρωτοπαρουσιάστηκε με ένα δράμα «Κόσμος και ήμίκοσμος» που ή υπόθεσή του ξετυλιγότανε σε σαλόνια Ρούσσιας άριστοκρατίας και ζουγράφιζε τὰ έθιμά της. Ξαναφάνηκε πέτσι με τή «Φιλάρεσκο» άνούσιο κι ακαταλόγιστο έργο. Φέτο στο θέατρο τής «Κυδέλης» έπαιξε ο ίδιος τον πρωταγωνιστή στο δράμα του «Ίτζλάλ».

‘Ο Παύλος Ζαλίκης δυνατός χαρακτήρας παίρνει γυναίκα του μιὰ Τουρκάλα τήν Ίτζλάλ, άλλοτε δυνατό χαρακτήρα. ‘Ο γάμος τους δέ γίνεται άπ’ αγάπη, μά άπό ανάγκη για τή ζωή. Στην αρχή περνούνε φτωχικά, ύστερα πεθαίνει ο πλούσιος πατέρας του Παύλου και του άφίνει μεγάλη περιουσία. Άνοίγουνε σαλόνια στην Άθήνα, έπου δέχονται τον καλό κόσμο. Μιὰ βραδιά, σε μιὰ γιορτή με κάποιο έγγλέζικο έθιμο, ο Παύλος πιάνει τήν Ίτζλάλ να φιλιέται με τον παλιό φίλο του Κώστα, σε μιὰ στροφή του βάλς τής «Εύθυμης Χήρας». ‘Ο Παύλος άμέσως τής φανερώνει το σκοπό του να τή χωρίση μ’ ένα θρο. Πώς θα έχη ταχτικό χρηματικό έπίδομα αν κρατά στο μέλλο καλή διαγωγή. ‘Η Ίτζλάλ το θεωρεί άνελεύτερο και ξευτελιστικό, μά για να δείξη πώς δέν τονε φοβάται ύπογράφει τή συμφωνία λέγοννάς του πώς ίσια ίσια δέχεται τον θρο για να τονε παραθή. Ύστερα μετανοεί. Θέλει να μείνη κοντά στον Παύλο. Μά ο Παύλος δέ δέχεται με κανέναν τρόπο. ‘Η Ίτζλάλ φεύγει. ‘Ο Παύλος πασκίζει να τήν κρατήσει, κάτω τονε τραθά προς αυτή, μά στο τέλος νικά ή άρνησή του. Και μένει ο δυνατός.

Βαθύτερο λόγο και σκοπό δέ βλέπουμε στο έργο του κ. Ίωσήφ. Περισσότερο ψυχολογική άερολογία παρά δράμα. Άψυχα τὰ πρόσωπα μπαινοβγαίνουν χωρίς λόγο και οικονομία σκηνική, και μιλούνε ψεύτικα και κακοβαλμένα λόγια. Κάτι θεωρίες, κάτι φιλοσοφίες πέρα για πέρα παιδιάτικες κι άσύστατες που παρουσιάζονται με στόμφο καταπληκτικής άδιαφορίας για τή πνευματική αντίληψη του κοινού. Κι όμως το κοινό μας χεροκρότησε το έργο κ’ ή δημοσιογραφία μας του διαλάλησε μιάν εξαιρετική έπιτυχία. Το είπαν έργο λεπτό και δαντελωτό, και του βρήκαν διαφέρο, γούστο και πρωτοτυπία. Το κοινό μας έχει στα χρόνια μας τήν ψυχολογία του άνόητου μεμπεπέ, που τὰ ζαχαρωτά του στραγαλατζή του χτυπούνε στα μάτια για το μόνο ιδανικό. ‘Η δημοσιογραφία μας κατάντησε του ποδιού έμπόριο, που δέ σκύδει πάνου σε μελέτη και σιατιστικές και δέ χρειάζεται σημαντικά κεφάλαια.

Ξηγήσαμε άλλοτες πώς κάτω από τὰ λεπτά και τὰ δαντελωτά έργα βρίσκεται κρυμμένη ή κάθε άδυναμία και ψευτοεπίδειξη. Έργο που δέ στέκεται στα πόδια του, που δέν έχει τήν υγεία τής άρτιότητας, τήν όρμη τής ψυχής, το τεχνικό περπάτημα βαφτίζεται «λεπτό» και δικαιολογείται. ‘Η άληθινή λεπτότητα στα έργα τής άληθινής άξίας στέ-

κεται άλλου. Στην τρόπο που ο συγγραφέας θα παρουσιάση το ξετύλιγμα τής υπόθεσης, στο βάθος που κρύβει ο μύθος, στη μουσική φωνή τής ανθρώπινης φύσης που μάς δείχνηται. Στην «Ίτζλάλ» τίποτα δέ διακρίνουμε, παρά πληχτικές σκηνές και ζουγραφίες χαρακτήρων που δέ βγαίνουν άπό τή δράση, μ’ άπό τή δήγηση των ίδιων προσώπων. ‘Ο ένας δηγιέται τις χαρές του, ο άλλος τὰ καινούρια του, ο τρίτος τή ζωή του. Ένα άνακάτωμα, μά σύγκρουση και τὲ μπλιγούρι έγινε δράμα και μάλιστα λεπτό.

Τὰ ίδια έλαττώματα παρουσιάζει και ή «Γατίτσα» που παίχτηκε μαζι με τήν «Ίτζλάλ», χαραχτηρισμένο «δραματάκι εις μίαν πράξιν». Δραματάκι δέν είναι. Μιὰ κόρη από πείσμα που μιὰ της φιλενάδα της παίρνει κείνονε που αυτή αγαπά, τήν ώρα που πάει να τήνέ συχαρή για τήν εύτυχία της τής κόβει ένα δυνατό γρατζούνισμα σε γατίτσα. Άδυναμία, φλυαρία και μπουσικάδα.

‘Ο διάλογος γραμμένος σε καθαρεύουσα, σε γλώσσα «άθουσών», δηλαδή σε γαλλική γλώσσα μεταφερμένη με όλες τις λέξεις της, τις έκφρασές της και τή σύνταξή της στην άνάπηρη έπίσημη γλώσσα του Έλληνικού κράτους, πλασμένη και είκόνα και όμοιώσή του.

Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ